

Udpegning af forbedringspotentiale ved udvikling af skabelon til ESG-rapportering i landbruget

Forfattere: Maja Bertelsen, Bent Rasmussen og Julie Henriksen

Fra flere niveauer i værdikæden efterspørges procedurer og værktøjer til den ESG-vurdering, der ifølge den nyeste EU-lovgivning, og med virkning fra 2027, skal afrapporteres for større virksomheder – og i sidste ende også af landbrugsbedrifter. Innovationscenter for Økologisk Landbrug bidrager til udviklingen af denne ESG-vurdering, dels via udvikling af målstyrede individuelle vurderingskoncepter omkring klima, biodiversitet og dyrevelfærd, dels gennem samarbejde med SEGES Innovation om udviklingen af den samlede ESGreen Tool Report. I forbindelse med dette arbejde ønskes en vurdering af de indikatorer, der i første omgang er udvalgt til at udgøre hhv. biodiversitets- og dyrevelfærdsindholdet af ESG-rapporten. Herudover gives en generel kommentar til opbygningen af den nuværende rapport.

Struktur af ESG-rapport

For at sikre genkendelighed, ensretning og en fair, ens prioritering af de forskellige, vigtige elementer i ESG-rapporten foreslås det, at den overordnede opbygning af alle sektioner, hvor relevant, er ens.

På nuværende tidspunkt er de enkelte sektioner opbygget ret forskelligt. Vi tager udgangspunkt i det måske mest omfattende sektion, nemlig klimasektionen.

Brug af "tjek" (/beregninger) som basis for udfyldelse

I klima-sektionen efterspørges der indledningsvist, om der er udført nogle beregninger på klimaområdet. Her er en rullemenu med forskellige muligheder for "tjek", f.eks. ESGreen Tool Climate. Det forekommer derfor logisk, at de efterfølgende spørgsmål bygger på resultaterne af klimaberegninger, således man finder input til ESG-rapporten i sin ESGreen Tool Climate rapport (eller tilsvarende rapport). Forskellige klimaberegningsrapporter vil dog med alt sandsynlighed generere lidt forskellige output parametre, f.eks. med forskellige enheder eller nøgletal.

- Hvordan er det indtænkt? Muligheder:
 - Indikatorerne kan automatisk justeres til baseret på det valgte "tjek", så det afspejler dét tjeks mest relevante nøgletal. Evt. mulighed for at lægge et link op til tjekket?
 - De indikatorer som er udvalgt til skemaet være så uomtvistelige at man VIL have at alle typer (i dette tilfælde klima) tjek som minimum generere dét tal.
 - Der lægges op til at man selv udvælger og tilføjer de indikatorer man synes er vigtigst fra det tjek der (eventuelt) er lavet.

Rækkefølge

I det næste afsnit gennemgås først klimaindikatorer for enkeltafgrøder og efterfølgende for Scope 1, 2 og 3.

- Det virker omvendt, at de mere brede, generelle "scope 1, 2 og 3" ligger efter enkelt-afgrøderne. Umiddelbart vil det være mere logisk at vende det om, så man går fra de mest overordnede nøgletal på tværs af bedriften først, til de mere specifikke, hvis man skulle være interesseret i det.

Data fra forskellige databaser

I Klimasektionen er der ikke brugt indikatorer baseret på andre kilder end det omtalte "tjek", f.eks. managementprogrammer, MarkOnline, online kortdatabaser osv. Dette forekommer dog i flere af de andre afsnit, fx biodiversitetsafsnittet.

Der er forskellige typer databaser, nogen kræver kendskab for at hente data, andre kræver betalingsadgang. Hvis indikatorer baseret på sådanne kilder inkluderes, hvilket virker oplagt, bør der opstilles en række krav til brugervenlighed og datakvalitet.

Liste med relevante afsnit, som bør sættes i samme struktur på tværs af sektioner:

- a) Har du fået lavet et (eller flere) tjek/beregninger på området (vigtigt at præcisere at vi her ikke taler om obligatoriske/lovkravsmæssige tjek) Hvis ja, hvilke(t)? (Evt. som rullemenu)
 - a. Der skal tages stilling til, om der, ved brug af rullemenu skal ske en automatisk justering af indikatorer baseret på det valgte "tjek", jævnfør diskussion fra side 1.
- b) Er du en del af en mærkeordning/standard for klima/dyrevelfærd/biodiversitet/osv..? Hvis ja, hvilke(t)? (Evt. som rullemenu)
 - a. Der skal tages stilling til hvilke indikatorer, som så skal udfyldes, på basis af dette. Det er fx relevant at præcisere hvilket niveau i hjerteordningen, men det giver selvfølgelig ikke mening at gengive alle forudsætningerne for det enkelte niveau.
- c) Relevante nøgleresultater fra tjekket
- d) Relevante nøgleresultater fra andre kilder (fx mangament systemer, online databaser..)
- e) Kommentarer (her foreslås at indikatorerne nummereres og der er mulighed for at tilknytte kommentarerne til hver indikator + give yderligere kommentarer der ikke hænger op på en indikator)
- f) Ikke allerede nævnte iværksatte tiltag – med rullemenu med forslag samt mulighed for "andet"
- g) Fremtidige tiltag – med rullemenu med forslag samt mulighed for "andet"

ALTERNATIVT til a) – d)

Alternativet til denne opbygning, vil være mindre baseret på "eksterne tjek", og i stedet indeholde en god, bred vifte af indikatorer, som vurderes allermest relevante fra SEGES og ICOEL, med forskellige potentielle ophav. Hvis ikke landmanden kan udfylde en given indikator, fordi der fx ikke er udført et tjek som genererer det relevante input, skal der så være mulighed for enten at vælge "Data kendes ikke" eller måske at kunne slette den indikator helt fra ens rapport.

Biodiversitet i ESG-afrapportering

Biodiversitetsindikatorerne bør tage udgangspunkt i EU Nature Restoration Law

For at bygge ESG-afrapporteringen på et solidt og anerkendt grundlag bør de valgte biodiversitetsindikatorer udledes og vælges ud fra den nyligt vedtagne Nature Restoration Law: <https://www.consilium.europa.eu/en/meetings/env/2024/06/17/>

Deri bør findes inspiration for ESG-rapportens udformning, idet der så skal være en del, der refererer til målsætningerne om udpegede og beskyttede naturtyper i form af deres udbredelse og bevaringstilstand samt en del der omfatter hensynet til landbrugsøkosystemet.

Strukturen i rapporten kan således opbygges med en logisk og prioriteret rækkefølge for indikatorerne. Indikator 17 og 18 spiller i den forbindelse godt ind på det overordnede habitatniveau (Natura 2000), men der mangler indikatorer på landbrugsøkosystemniveauet, der modsvarer EU-målene for "grassland butterflies", "high diversity landscape features", "common farmland bird index", "drained peatlands" og "free-flowing rivers".

Biodiversitetsindikatorerne må være målbare og relatere sig til et givet areal

17: Angiv andelen af bedriftens arealer disponeret til §3-beskyttet natur og/eller skov. OK for paragraf 3 – ikke skov.

Indikator 17 indeholder andelen af areal disponeret til §3-natur, og er en god indikator, fordi den er målbar (areal i ha.) og kan således let kontrolleres og anvendes i beskrivelse af en udvikling over tid. Udover at være målbar er det også nødvendigt, at indikatoren kan forholdes til et givet areal – typisk landbrugsbedriftens areal i ha. Skov bør ikke indgå i indikatoren, da skovarealet ikke som §3-udpegningen er synonym med naturindhold.

18: Angiv maksimal High Nature Value (HNV-score) på bedriftens arealer

Indikator 18 er som udgangspunkt beskrivende for det udpegede areals naturpotentiale, men ved alene at benytte ejendommens maksimale HNV-score mistes troværdigheden. F.eks. vil en 1000 hektars ejendom, der kun har 1 hektar (0,1 %) med HNV-score 6 rangere højere end en 10 hektars ejendom, der har 8 hektar (80%) med NV-score 5. Hvis HNV skal bruges som indikator må det værres summen af HNV-scoren for alle ejendommens kvadrater divideret med antallet af kvadrater på ejendommen.

19: Er der foretaget et NaturTjek på bedriften?

Der findes andre rådgivningstilbud, der skal kunne vælges. Og er det kan diskuteres om rådgivning er positivt i sig selv?

Yderligere kommentarer til valg af biodiversitetsindikatorer

Indikator 20. Angivelse af udførte indsatser som en ja/nej-besvarelse er intetsigende, når de ikke forholdes til deres forventede natureffekt eller til ejendommens størrelse (samlede areal)

Indikator 21. En retvisende biodiversitetsscore for ejendommen er afgørende for at kunne vurdere bedriftens reelle status og fremdrift på biodiversitetshensynet. Men som for HNV må den valgte score relatere til bedriftens samlede areal og ikke kun maksimumværdien på et delareal. Derudover er det nødvendigt, at den biodiversitetsscore, der vælges som reference/baseline er veldokumenteret for at kunne dokumentere den ønskede positive udvikling for landbrugsbedriftens biodiversitetsstatus.

Det bør overvejes om det er relevant for landbruget at arbejde med rødlistearter og generelle artstællinger og ufuldstændigt materiale.

Supplerende beskrivelse af hvad man aktivt har gjort – eller vil gøre

Indikator 19 vedrørende rådgivning om ejendommens naturindhold, bør ligesom angivet for klimaafsnittet udvides til at omfatte andre tilbud om biodiversitetsrådgivning på bedriftsniveau. Denne rådgivning vil i de fleste tilfælde være nødvendig for at kunne arbejde med retvisende indikatorer for landbrugsøkosystemet.

Biodiversitetsrådgivningen vil desuden medvirke til at kunne angive en supplerende beskrivelse til ejendommens hidtidige naturhensyn, samt ikke mindst de aktioner, der er planlagt i fremtiden for at forbedre scoren på de ovennævnte udvalgte biodiversitetsindikatorer for ESG-rapporten.

Dyrevelfærd i ESG-rapportering

I den nuværende udgave af ESGreen Tool Report er de foruddefinerede indikatorer for dyrevelfærd udelukkende baseret på dødelighed, medicinforbrug og sygdomsforekomst med undtagelse af de to ja/nej spørgsmål: "Er bedriften en del af en mærkeordning med fokus på dyrevelfærd" og "er bedriften drevet økologisk".

Det er alment anerkendt indenfor forskning i dyrevelfærd, at vurderingen af velfærden bør dække bredere end dyrenes fysiologiske funktion (sundhed). I mange år har den fremherskende konceptualisering af dyrevelfærd været et overlappende Venn-diagram med 3 aspekter; Biologisk funktion, Naturlighed og Affektiv tilstand (Fraser, 2008). Konceptet har været brugt til at pointere, at der ud over sundhed også må tages hensyn til naturlighed (med årene ofte specificeret som opfyldelsen af adfærdsmæssige behov/stærkt motiverede adfærd, som leder til frustration når ikke opfyldt) og dyrets affektive tilstand (altså dyrets "humør"/egen oplevelse af egen tilstand).

Der er dog over de seneste år sket et skift i måden dyrevelfærd omtales og defineres, og det er værd at have for øje, at man i dag lægger endnu mere vægt på den affektive tilstand. Dette er tydeligt i arbejdet af Mellor og hans gruppe (Mellor et al., 2020), som bliver citeret flittigt i nyere litteratur, og påpeger at ultimativt vil det altid være dyrets affektive tilstand, som er det egentlig mål for dyrest velfærd. Dyrets affektive tilstand vil til en hver tid være påvirket af en række parametre, i Mellors koncept grupperes disse i 4 domæner: Ernæring, Fysisk miljø, Sundhed og Adfærd. Inden for hvert domæne kan parametre påvirke positivt og negativt til den affektive tilstand.

I nyere tid har definitionen på dyrevelfærd desuden bevæget sig yderligere imod, at det er vigtigt ikke kun at fokusere på at undgå negativ velfærd (frihed fra smerte, sult osv.), men også at give plads til fokus på at tilbyde positiv velfærd (frihed til at udføre adfærdsmæssige behov samt have positive oplevelser så som legeadfærd, positive sociale interaktioner, komfortadfærd osv.) (Lawrence et al., 2019). Sidst er der blevet et øget fokus på tidsaspektet når vi taler om dyrevelfærd, med forslag om, at nogen udsving med negativ affektiv tilstand ikke nødvendigvis resulterer i overordnet dårlig velfærd, hvis der stadig er overvægt af positive affektive tilstande (Webb et al., 2018).

Det vil altså ikke være dækkende eller tilstrækkeligt at beskrive dyrevelfærd ud fra udelukkende stærkt sundhedsrelaterede parametre som medicinforbrug og dødelighed.

Ikke desto mindre anerkendes det, at det hurtigt kan blive meget omfangsrigt at indsamle velfærdsdata som skal give et komplet og meget fuldstændigt billede af dyrenes velfærd på en besætning, og at de ressourcer som skal gå ind i at kunne udfylde dette afsnit af ESG-rapporten skal være tilsvarende og matche de andre afsnit.

Her bemærkes det, at der er lagt op til at både Klima og Biodiversitet-afsnittene kan bygges op omkring et "tjek" og det er oplagt, at der på samme måde kan bruges fx Koliv100, kalveliv100, græsserliv100, WelfareQuality ellers andre velfærdsvurderings-metoder, som udgangspunkt for ESG-rapporteringen om dyrevelfærd. Man kan også overveje, om dette er et oplagt salgsprodukt ("ESGreen Tool Animal Welfare") som skal (færdig)udvikles i samarbejde mellem innovationscenteret og SEGES. Alternativt, at der som minimum lægges meget stærkere op til at landmanden rapporterer på indikatorer, som rammer andre dele af velfærd end sundhed.

En række indikatorer som fx kunne inkluderes med eller uden tjek kunne være: hvor meget adgang til græs/udearealer, hvor store gruppestørrelser, hvor stor tildeling af rodemateriale/redemateriale, hvor ofte sammenblendes dyregrupper, særlige valg i staldindretning med henblik på dyrevelfærd, data fra sensorer omkring fx drøvtyggetid, procedure omkring kirurgiske indgreb med henblik på øget dyrevelfærd, osv. osv.

Litteratur, dyrevelfærd:

[Welfare assessment – University of Copenhagen \(ku.dk\)](#)

[Aggregating animal welfare indicators: can it be done in a transparent and ethically robust way? | Animal Welfare | Cambridge Core](#)

[Highlighting ethical decisions underlying the scoring of animal welfare – University of Copenhagen \(ku.dk\)](#)

[Vi afprøver ny metode til at måle dyrevelfærd i kvægstalde \(landbrugsinfo.dk\)](#)

[Dyrevelfærdsindeks Intern møde \(kvaegkongres.dk\)](#)

Welfare Quality [wq](#) overall scoring english.pdf (welfarequalitynetwork.net)

QBA er ikke nok, men kan noget: [The correlation of Qualitative Behavior Assessments with Welfare Quality® protocol outcomes in on-farm welfare assessment of dairy cattle - ScienceDirect](#)

Koliv 100, kalveliv, kvieliv, græsserliv [13733.pdf \(orgprints.org\)](#)

Dyrelægevinkel: [WSAVA Animal Welfare Guidelines](#)

[Fraser, 2008: Understanding animal welfare | Acta Veterinaria Scandinavica | Full Text \(biomedcentral.com\)](#)

[Mellor et al., 2020: The 2020 Five Domains Model: Including Human–Animal Interactions in Assessments of Animal Welfare - PMC \(nih.gov\)](#)

[Lawrence et al. 2019: What Is so Positive about Positive Animal Welfare?—A Critical Review of the Literature - PMC \(nih.gov\)](#)

[Webb et al., 2019: What is animal happiness? - Webb - 2019 - Annals of the New York Academy of Sciences - Wiley Online Library](#)

Forslag til videre litteratur, ikke inkluderet her:

Andreasen S, SandØe P, Forkman B. Can animal-based welfare assessment be simplified? A comparison of the Welfare Quality® protocol for dairy cattle and the simpler and less time-consuming protocol developed by the Danish Cattle Federation. *Animal Welfare*. 2014;23(1):81-94.
doi:10.7120/09627286.23.1.081

[Aggregating animal welfare indicators: can it be done in a transparent and ethically robust way? | Animal Welfare | Cambridge Core](#)